

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Eeva-Riitta Pirhonen
varhaiskasvatuslaki@minedu.fi
kirjaamo@minedu.fi

**Lausuntopyyntö varhaiskasvatusta koskevan lainsäädännön
uudistamistyöryhmän raportista (OKM/81/040/2012)**

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetti työryhmän uudistamaan päivähoitoa koskevia säännöksiä. Lausun toimivaltaani kuuluvan henkilötietojen käsittelyn kannalta työryhmän raportista seuraavaa.

1. TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMIVALTA

Tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietolain 38 §:n mukaan henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta. Valtuutetun on lain 40 §:n mukaan edistettävä hyvää tietojenkäsittelytapaa. Asianomaisen viranomaisen on 41 §:n mukaan varattava tietosuojavaltuutetulle tilaisuus tulla kuulluksi valmisteltaessa lainsäädännöllisiä ja hallinnollisia uudistuksia, jotka koskevat henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojaamista henkilötietojen käsittelyssä.

2. HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ SÄÄNTELY

Perustuslain (731/1999) 10 § turvaa yksityisyyden suojan perusoikeutena jokaiselle. Perustuslain mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Yleinen henkilötietojen suojaa koskeva laki on henkilötietolaki. Jos erityislaissa on tarkoitus poiketa henkilötietolaissa säädetyistä velvoitteista, on säännökset otettava lakiin.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suojaa koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin (PeVL 14/1998 vp, kts. Myös PeVL 25/1998 vp, PeVL 12 ja 14/2002 vp sekä PeVL30/2005 vp) :

- rekisteröinnin tavoite,

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

- rekisteröitävien henkilötietojen sisältö,
- henkilötietojen sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä
- rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla.

Perustuslakivaliokunta on myöhemmin todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuteen luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PEVL 51/2002vp).

Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on myös katsottu, että henkilörekisterien yhdistämisestä on säädettävä laissa. Jos eri rekisterissä olevia henkilötietoja yhdistetään valvontatarkoituksessa, perustuslakivaliokunnan mukaan on tarpeen säätää yhdistämisen perusteella saatujen tietojen hävittämisajoista samoin kuin kiellosta luovuttaa edelleen yhdistämällä saatuja tietoja (kts. esim. PeVL 14/2002 vp ja 30/2005 vp).

Hallintovaliokunnan mukaan lain tasolla on ilmevä ainakin perustuslakivaliokunnan edellä mainitussa lausunnossa mainitut asiat (mm. hallintovaliokunnan lausunnot HaVL 16 ja 19/1998 vp sekä hallintovaliokunnan mietinnöt HaVM 25 ja 26/1998 vp). Asetustasolla on hallintovaliokunnan kannan mukaan mahdollista antaa rekisterin tietosisältöä täydentäviä ja tarkentavia säännöksiä, kunhan lakitekstin perusteella voidaan riittävän selkeästi päätellä asetuksen tasoisen sääntelyn sisältö. Hallintovaliokunta pitää kuitenkin asianmukaisena lähtökohtana pyrkimystä mahdollisimman yksityiskohtaisesti säätää henkilötietojen suojaan liittyvistä seikoista jo lain tasolla.

Perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan edellä mainitut linjanvedot henkilörekistereiden ja henkilötietojen käsittelyn sääntelystä on otettava huomioon myös silloin, kun tällaisia säännöksiä on tarkoitus sisällyttää erityislainsäädäntöön ja kun erityislainsäädännön säädöksiä ja niiden mahdollisia tarkistamistarpeita arvioidaan.

3. TYÖRYHMÄN RAPORTIN ARVIOINTI

3.1 Sovellettava lainsäädäntö

Henkilötietoja ovat henkilötietolain 3 §:n 1 kohdan mukaan kaikki luonnollista henkilöä tai hänen ominaisuuksiaan tai elinolosuhteitaan kuvaavat merkinnät, jotka voidaan tunnistaa häntä tai hänen perhettään tai hänen kanssaan yhteisessä taloudessa eläviä koskeviksi. Lakiehdotukseen sisältyy varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten ja jossain määrin myös heidän perheidensä henkilötietojen käsittelyä. Käsittelyllä tarkoitetaan henkilötietolain 3 §:n 2 kohdan mukaan henkilötietojen keräämistä, tallettamista, käyttöä ja luovuttamista sekä muita henkilötietoihin kohdistuvia toimenpiteitä. Tulee arvioida, mitä henkilötietojen käsittelyä koskevia velvoitteita tai muutoksia nykytilaan ehdotus aiheuttaisi.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Varhaiskasvatusta koskevan erityislain ohella henkilötietojen käsittelyyn varhaiskasvatuksessa sovellettaisiin henkilötietolakia (HTL) yleislakina. Viranomaistoiminnassa henkilötietojen käsittelyyn vaikuttaa myös yleislakina sovellettava viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (julkisuuslaki), jossa säädetään henkilötietojen luovuttamisesta henkilörekisteristä (kts. HTL 8.4 §, 16.3 § ja julkisuuslain 7 luku), hyvästä tiedonhallintatavasta (18 §) ja tietojen salassa pidosta (24 §). Ehdotan harkittavaksi, voisiko lakiehdotukseen lisätä viittauksen julkisuuslakiin, koska varhaiskasvatusta tulevat järjestämään myös yksityiset palvelun tuottajat (vrt. JulkL 4.2 § ja 5.2 §).

3.2 Henkilötietojen käsittelyn peruste varhaiskasvatuksessa

Henkilötietojen käsittelyn yleiset edellytykset ilmenevät lain 8 §:stä. Henkilötietoja voi käsitellä esimerkiksi, jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta (kts. HTL 8 §:n 1 momentin 1, 4 ja 5 kohta). Lain 11 §:ssä määriteltyjen arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyn edellytyksistä säädetään lain 12 §:ssä. Henkilötietojen käsittely voi johtua välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä (12 §:n 1 momentin 5 kohta).

Työryhmän raportissa olevassa lakiehdotuksessa on määritelty varhaiskasvatus sekä sen tavoitteet (2 § ja 3 §). Lakiehdotuksessa on myös määritelty lapsen kehityksen ja oppimisen tuki, tehostettu tuki sekä erityinen tuki (16 § - 18 §). Jokaiselle lapselle on laadittava varhaiskasvatussuunnitelma (25 §). Opetushallitus laatii ja päättää varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, joissa määrätään tarkemmin varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajien välisestä yhteistyöstä sekä paikallisen ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä (23 §). Varhaiskasvatuspalveluissa olevien lasten henkilötietojen käsittely perustuu lakiehdotuksessa säädettyihin tehtäviin.

3.3 Rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä

Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjä (HTL 3 § 4 kohta). Lakiehdotuksessa säädetään kunnan yleisestä varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuudesta (4 §) ja järjestämisestä vastuussa olevasta kunnasta (5 §). Kts. Tietosuojavaltuutetun opas Kunnat ja henkilötietolaki. Lakiehdotuksessa säädetään myös kunnan varhaiskasvatuspalvelujen järjestämistavoista (6 §).

Rekisterinpitäjänä toimisi varhaiskasvatuksen järjestäjä, mutta asiakas voi saada rekisterinpitäjän toimeksiannosta tai lukuun varhaiskasvatuspalveluja. Ostopalvelusopimuksissa tulee sopia rekisterinpitoon liittyvistä asioista. Esimerkiksi säilyttääkö palvelun tuottaja alkuperäisiä asiakirjoja vai toimitetaanko ne palvelun järjestäjän säilytettäväksi? Jos tuottaja säilyttää asiakirjat, tulee sopia siitä, miten tiedot ovat tarvittaessa rekisterinpitäjän käytettävissä. Palvelun tuottajan on toimitettava asiakasasiakirjat palvelunjärjestäjälle viipymättä asiakassuhteen päätyttyä.

Palvelujen antajan, joka tuottaa palveluita muiden toimeksiannosta tai muiden lukuun,

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

on perustettava erillinen ostopalvelurekisteri rekisterinpitäjäkohtaisesti eli kullekin palvelujen järjestäjälle oma asiakasrekisteri. Viranomaisen lukuun laaditut asiakirjat ovat rekisterinpitäjän päätösvallassa olevia viranomaisen asiakirjoja (JulkL 5.2 §). Kts. Myös sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain (569/2009) 11 §, joka koskee rekisterinpitoa.

Rekisterinpitäjyydestä ei voida sopia vaan se määräytyy lain perusteella. Pidän sen vuoksi tärkeänä, että lakiehdotuksessa käsitellään sitä, miten rekisterinpitäjyys määräytyy ja miten rekisterinpitoon liittyvät vastuut jakautuvat.

3.4 Varhaiskasvatuksessa ylläpidettävät henkilökisterit

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus tulee määritellä siten, että siitä ilmenee, minkälaisen rekisterinpitäjän tehtävien hoitamiseksi henkilötietoja käsitellään (HTL 6 ja 7 §). Henkilötietolaissa on omaksuttu looginen rekisterikäsitys (HTL 3 § 3 kohta). Samaan henkilökisteriin kuuluvat erikseen pidetyt atk-rekisterit ja manuaaliset luettelot ja kortistot, jos niitä käytetään saman lainsäädännössä määrätyn tehtävän hoitamiseen. Myös asiakirjat voivat kuulua henkilökisteriin.

Varhaiskasvatuksessa ylläpidetään asiakasrekisteriä, johon kuuluvat varhaiskasvatuksen järjestämiseksi kerätyt tiedot lapsesta. Lapselle laaditaan henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (25 §), joka kuuluu loogisesti asiakasrekisteriin. Siihen on kirjattava lapsen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet sekä lapsen kasvatukseen osallistuvien henkilöiden toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lakiehdotuksen 23 §:n mukaan suunnitelman sisällöstä määrätään tarkemmin Opetushallituksen päättämässä varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Myös varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen huoltajien välisessä yhteistyössä syntyy merkintöjä asiakasrekisteriin.

Varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava myös 16-18 §:issä säädetty tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen. Tiedot, jotka lapsesta kerätään tukitoimien suunnittelussa ja järjestämisessä, muodostanevat asiakasrekisterin osarekisterin. Kts. Soveltuvien osien Opetushallituksen julkaisu Julkisuus ja tietosuoja opetustoimessa kohta 2.1. ja 2.6.

Lisäksi varhaiskasvatuksen järjestäjän suorittamaan arviointiin voi liittyä henkilötietoja sisältävä kysely. Kyselyaineistosta muodostuu erillinen henkilökisteri.

Perusopetuslaissa säädettyssä esiopetuksessa oppilaista kerätään tietoja opetustoimen tarpeisiin riippumatta siitä, missä esiopetusta annetaan. Varhaiskasvatuksessa lapsesta kerättävät tiedot ja esiopetuksessa syntyvät kirjaukset kuuluvat eri henkilökistereihin, koska kyse on eri tarkoituksiin kerätyistä tiedoista. Jokaisesta henkilökisteristä tulee laatia rekisteriseloste ja seloste tulee pitää jokaisen saatavilla (HTL 10 §).

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

3.5 Rekistereihin talletettavat tiedot

Henkilötietolaissa säädetään käsiteltävien tietojen laadusta (HTL 9 §, kts. Myös 12.1 § 5 kohta). Lisäksi henkilötietojen käsittelyn tulee olla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta (HTL 6 § ja 7 §). Viranomaisen oikeus käsitellä henkilötietoja perustuu sille laissa säädettyihin tehtäviin. Erityislaista tulee ilmetä rekisteröitävien henkilötietojen sisältö. Asetustasolla on hallintovaliokunnan kannan mukaan mahdollista antaa rekisterin tietosisältöä täydentäviä ja tarkentavia säännöksiä, kunhan lakitekstin perusteella voidaan riittävän selkeästi päätellä asetuksen tasoisen sääntelyn sisältö. Varhaiskasvatuksen tehtävien täsmällinen sääntely on tärkeää, koska toiminnassa käsitellään arkaluonteisia ja salassa pidettäviä tietoja lapsista.

Pidän henkilötietojen käsittelynkin kannalta tarpeellisenä, että henkilöstön tehtävistä ja kelpoisuusvaatimuksista säädetään erityislaissa. Palvelun antajan kelpoisuus vaikuttaa annettavan palvelun sisältöön ja sitä kautta siihen, minkälaiset asiakastiedot katsotaan tarpeellisiksi palvelussa.

3.6 Henkilötietojen luovuttaminen ulkopuolisille

Lapsen huoltajat päättävät varhaiskasvatukseen osallistumisesta (11 §). Varhaiskasvatukseen sisältyy yksilökohtaista moniammatillista yhteistyötä ja siten samalla lapsia koskevien salassa pidettävien henkilötietojen luovuttamista (10 §, 16.3 §, 17.2 §, 18.2 § ja 25.2 §).

Salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa, jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, antaa siihen suostumuksensa (julkisuuslain 26 §). Suostumukseen perustuvassa käsittelyssä toteutuu parhaiten henkilön tiedollinen itsemääräämisoikeus ja rekisterinpidon avoimuus. Onko tarkoituksena, että vanhempien valitsemassa varhaiskasvatuspalvelussa salassa pidettävien tietojen luovutus perustuu pääsääntöisesti huoltajien suostumukseen? Mielestäni tämän tulisi näkyä laista. Kts. Esim. sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 16 §, sekä HTL 3 § 7 kohta, 8.1 § sekä 12.1 § 1 kohta.

Jos suostumusta ei ole voitu saada, viranomaisten tiedonsaantioikeus määräytyy erityislainsäädännön mukaisesti. Säännöksessä edellytetään erityislain nimenomaista säännöstä oikeudesta tai velvollisuudesta antaa salassa pidettävä tieto tai säännöstä oikeudesta saada tällainen tieto. Tämä merkitsee sitä, että säännöksestä tulee ilmetä tiedon luovutuksen sallittavuus salassapitosäännöksestä riippumatta, samoin kuin se, mitkä salassapitoperusteet säännös syrjäyttää (kts. HE 30/1998 s. 101). Ehdotuksessa ei ole käsitelty tarkemmin sitä, minkä vuoksi vapaaehtoisen palvelun järjestämisessä on päädytty lakiehdotuksen mukaisiin laajoihin tietojenluovutusta koskeviin säännöksiin.

Lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvien oikeudesta saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen lapsen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja säädetään lakiehdotuksen 42

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

§:ssä. Pidän tärkeänä, että jatkovalmistelussa arvioidaan täsmällisemmin esimerkkien avulla sitä, ketkä voivat osallistua lapsen varhaiskasvatukseen järjestämiseen ja toteuttamiseen. Ketkä ovat sivullisia, joilla ei ole oikeutta saada salassa pidettäviä tietoja? Soveltuuko tämä säännös myös niihin, jotka osallistuvat lapsen varhaiskasvatukseen monialaisessa yhteistyössä ja mitä nämä tahot voivat olla? Missä tilanteissa tulee tehdä lastensuojeluilmoitus?

Pykäläehdotuksessa säädetään myös siitä, että varhaiskasvatukseen järjestäjän tulee toimittaa salassa pidettäviä tietoja lapsen varhaiskasvatukseen uudelle järjestäjälle sekä esiopetuksen ja perusopetuksen järjestäjälle. Mitkä ovat ne tilanteet, jolloin vapaaehtoisessa palvelussa tietoja on perusteltua luovuttaa, vaikka huoltajien suostumusta ei saada? Miksi esiopetuksen ja perusopetuksen järjestäjälle luovutetaan varhaiskasvatukseen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot?

3.7 Teknisen käyttöyhteyden avaamismahdollisuudesta

Moniammatillisessa yhteistyössä vaihdetaan eri rekistereihin tallennettuja arkaluonteisia tietoja rekisterinpitäjien kesken. Perustuslakivaliokunta on todennut lailla säätämisen vaatimuksen ulottuvan myös mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla. Kts. tarkemmin kohta 2. Perusopetuslakiin on lisätty säännös tiedonsiirrosta teknistä käyttöyhteyttä hyväksi käyttäen (41 a §). Myös pian voimaan tulevassa oppilas- ja opiskeluhuoltolaissa on tällainen säännös (21.5 §). Jos teknisten käyttöyhteyksien avaamista pidetään tarpeellisena varhaiskasvatuksessa, asiaa tulee arvioida lainvalmistelun yhteydessä. Henkilötietojen suojaamiseen liittyy asianmukainen käyttöoikeusvalvonta ja lokitietojen käsittely (kts. TSV:n oppaat Lokitiedot henkilötietojen suojaamisen välineenä sekä Oppilaiden henkilötietojen käsittely kodin ja koulun yhteistyössä).

3.8 Salassapito

Koska varhaiskasvatuspalveluita voidaan järjestää kunnissa monin eri tavoin, on tärkeää, että salassa pitoa ja vaitiolovelvollisuutta koskeva sääntely on selkeä ja kattaa kaikki erilaiset palveluiden antamistavat (41 §).

3.9 Tietojen saaminen

Varhaiskasvatukseen järjestäjällä olisi lakiehdotuksen mukaan varsin laaja tiedonsaantioikeus salassa pidettäviin tietoihin opetustoimen viranomaisilta, sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisilta, muilta varhaiskasvatus- sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöiltä. Ehdotuksessa ei ole käsitelty tarkemmin, mihin näin laajalla tiedonsaantioikeudella pyritään huoltajien lapselleen itse valitsemassa palvelussa. Mitä kaikkia eri palveluiden antajia säännöksessä tarkoitetaan? Minne tiedonsaantioikeuden perusteella saadut salassa pidettävät tiedot talletettaisiin ja mihin niitä käytettäisiin? Mitä tietoja opetustoimella on ehtinyt kertyä varhaiskasvatukseen osallistuvasta lapsesta?

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00	pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Lapsesta tehdään nykyäänkin arvioita eri tahoilla. Esimerkiksi laajaan terveystarkastukseen sisältyy huoltajien kirjallisella suostumuksella päivähoidon henkilökunnan arvio lapsen selviytymisestä ja hyvinvoinnista päivähoidossa (kts. Kansanterveyslaki 15 § ja Valtioneuvoston asetus 338/2011 neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 7 §). Esiopetuksessa oleviin lapsiin tullaan myös soveltamaan oppilas- ja opiskeluhuoltolakeja. Lakiehdotuksessa ei ole arvioitu tarkemmin näiden eri toimintamuotojen suhdetta varhaiskasvatuksen palveluihin.

3.10 Rekisteröidyn oikeudet

Yleislakina sovellettavassa henkilötietolaissa säädetään rekisteröidyn tarkastusoikeudesta (26 - 28 §) ja tiedon korjaamisesta (29 §). Myös julkisuuslaissa säädetään tietojen saantiin liittyvistä oikeuksista (esim. asianosaisjulkisuus). Kts. Tietosuojavaltuutetun toimiston oppaat Henkilörekisteriin talletettujen tietojen tarkastaminen ja Henkilörekisteriin tallennetun tiedon korjaaminen. Henkilötietojen käsittelyn edellytetään olevan avointa (kts. HTL 10 § ja 24 §). Kts. Tietosuojavaltuutetun opas Laadi tietosuojaseloste. Ehdotan harkittavaksi, voisiko erityislaissa viitata näihin säännöksiin.

4. LAUSUNNON KESKEINEN SISÄLTÖ

Lakiehdotus sisältää lasten arkaluonteisten ja salassa pidettävien henkilötietojen käsittelyä varhaiskasvatuksessa. Pidän sen vuoksi tärkeänä, että jatkovalmistelussa henkilötietojen käsittelyä varhaiskasvatustalveissa arvioidaan tarkemmin kattavan ja täsmällisen sääntelyn varmistamiseksi. Varhaiskasvatustalveja voidaan järjestää kunnissa eri tavoin. On tärkeää, että rekisterinpitäjä ei jää lakiehdotuksen perusteella epäselväksi, koska rekisterinpitäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä. Lasten henkilötietoja käsitellään varhaiskasvatukselle laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Kerättävät tiedot talletetaan eri henkilörekistereihin käyttötarkoituksen perusteella. Työntekijöillä voi olla pääsy vain sellaisiin henkilötietoihin, joita he tarvitsevat työtehtävissään. Tiedot tulee suojata ulkopuolisilta ja tietojen käsittelyä tulee valvoa. Tietoturva-vaatimukset korostuvat, kun käsitellään salassa pidettäviä ja arkaluonteisia tietoja. Henkilötietojen käsittelyn suunnittelu on keskeistä yhdenmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseksi varhaiskasvatuksessa. Lainsäädäntö on myös tietojärjestelmien suunnittelun perusta.

Ehdotuksessa mainitaan varhaiskasvatuksen monialainen yhteistyö, mutta siinä ei ole käsitelty tarkemmin varhaiskasvatuksen suhdetta erilaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin ja opetustoimen eri palveluihin, mitä pidän puutteena. Myös uusi oppilas- ja opiskeluhuoltolaki tulee tarjoamaan palveluita esiopetukseen osallistuville. Yhteistyöhön liittyy salassa pidettävien tietojen luovutusta, joka on yksi henkilötietojen käsittelyn muoto. Lakiehdotus sisältää salassa pidettävien tietojen luovutusta ja tiedonsaantioikeuksia koskevia säännöksiä. Mielestäni on aiheellista vielä arvioida, missä tilanteissa lasten salassa pidettäviä tietoja on perusteltua

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi

Neuvonta

029 56 16670

ma-to 9:00-11:00 & 13:00-15:00

pe 9:00-12:00

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

luovuttaa monialaisessa yhteistyössä silloin, jos huoltajat eivät ole antaneet siihen suostumustaan. Koska lapsen huoltajat päättävät, hakevatko he lapselleen varhaiskasvatuspalveluita, suostumukseen perustuva henkilötietojen luovuttaminen vaikuttaisi pääsäännöltä.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Anne Tamminen-Dahlman

Lisätietoja osoitteessa <http://www.tietosuoja.fi>

- Malli henkilötietojen käsittelyn/henkilörekisterin rekisteritoimintojen analysoimiseksi
- Oppilaiden henkilötietojen käsittely kodin ja koulun yhteistyössä (soveltuvin osin)
- Lokitiedot henkilötietojen suojaamisen välineenä
- Henkilörekisteriin tallettujen tietojen tarkastaminen
- Henkilörekisteriin tallennetun tiedon korjaaminen

Tietosuojavaltuutetun toimivalta

Henkilötietolain (523/1999) 38 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi ja käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa säädetään.

TIETOSUOJAVALTUUTETUN TOIMISTO

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800 00521 Helsinki	Ratapihantie 9 6. kerros	029 56 66700	tietosuoja@om.fi http://www.tietosuoja.fi

Neuvonta

029 56 16670

ma-to **9:00-11:00 & 13:00-15:00**

pe **9:00-12:00**